BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 56-lea
14 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

Nr. 19 Sâmbătă 21 Ianuarie 1939
14 Pagini P I I I I

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE
IN ȚARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Legea Serviciului social

Cu începere de Miercuri s'a pus în aplicare legea serviciului social, în care se prevăd patru ramuri de activitate, atât în sate, cât și în orașe: cămine culturale; școli țărănești și cursuri speciale pentru conducătorii de cămine, comandanții și echipierii serviciului social; obligativitatea serviciului social pentru absolvenții universităților și școlilor superioare, sau speciale și institutul de cercetări sociale, care este sub președinția activă a M. S. Regelui.

Programul acesta de activitate cu scopuri culturale și sociale, va fi adus la îndeplinire atât de fundația culturală regală „Principele Carol", cât și de asociația „Astra" din Transilvania pentru ținuturile Timiș, Someș, Mureș.

Institutul de cercetări sociale va fi organul dirigent și coordonator al lucrărilor în toate domeniile; după cum tot el va urmări cunoașterea științifică a tuturor chestiunilor ce sunt în strânsă legătură cu dezvoltarea culturală și economică a populațiunei rurale și urbane.

Merită o deosebită atenție școlile țărănești, care sunt prevăzute în legea de organizare a serviciului social și problema igienei sociale.

Noi am dat până acum importanța cuvenită învățământului primar la sate, cu caracter obligator, dar am lăsat țărănimea fără alte cunoștințe folositoare ei, în viața spirituală și gospodărească.

S'au făcut însă experiențe după război, prin unele asociații culturale și naționale, în ce privește răspândirea de cunoștințe și învățăminte practice în sate.

Școli țărănești au fost înființate, în teritoriile alipite și în deosebi în Transilvania, de asociația culturală „Astra".

Acest tip de școli au avut de scop să răspândească cultura și învățământul practic la sate. In ele s'au predat lecțiuni de agricultură, pomicultură, stupărit, creșterea vitelor și valorizarea produselor, medicină practică, igienă, gospodărie comunală și casnică, educație fizică și religioasă, lucru manual, cooperative și asociații, noțiuni elementare de drept și legislație ș. a.

Aceste școli s'au dovedit a fi folositoare, deoarece eleviițărani și chiar elevele-țărance — au funcționat și școli pentru femeile dela sate — au urmat cu sârguință cursurile lor și din rapoartele făcute de conducătorii despărțămintelor „Astrei", reese că au și dat rezultate îmbucurătoare.

Acum, prin aplicarea legei pentru serviciul social, acest tip de școli vor fi înființate în toate comunele, așa că țărănimea de pretutindeni va putea beneficia de învățămintele ce vor căpăta în ele.

O altă problemă importantă este aceea a igienei sociale, care reclamă o organizare specială, atât în orașe, cât și în sate.

Se știe câte pierderi suferim anual, în valori omenești, din cauza bolilor contagioase și, în deosebi, a tuberculozei.

In Franța, acum 22 ani, din inițiativa d-lui Henri Sellier, pe atunci raportor general al bugetului departamentului Senei, s'a creat un *„oficiu de higienă socială"* cu scopul de a combate tuberculoza prin mijloace preventive.

Un miliard de franci a fost pus la dispoziția acestui oficiu, grație căruia s'au construit în diferite centre ale departamentului 54 de dispensare cu 32 de servicii speciale înzestrate cu utilajul științific modern, sanatorii și stabilimente de cură. Grija de căpetenie a acestui oficiu a fost și este să micșoreze cât mai mult mortalitatea. Și a reușit.

Mortalitatea în departamentul Senei, care acum 30 ani a fost de 450 la 100.000 de locuitori, a scăzut azi, după crearea oficiului de higienă socială, la 200.

Aproape 10.000 de vieți omenești salvate pe an!

Ținându-se seama de faptul că cea mai mare parte din tuberculoși dispar în plină tinerețe sau maturitate, iar valoarea în capital a unui individ adult în plină capacitate de muncă reprezintă astăzi în Franța 150.000 franci, iată un miliard și jumătate pe an pe care operă profilactică și curativă a departamentului Senei a contribuit să o salveze, grație oficiului de higienă socială.

Asemenea oficii am putea să înființăm și noi în toate regiunile și județele.

Statele Unite se înarmează

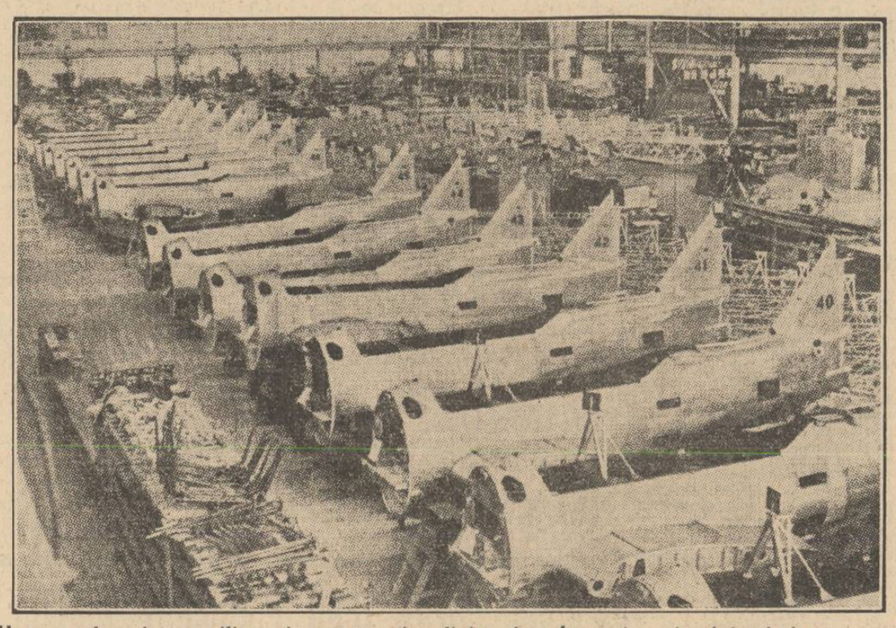

Un grup de avioane militare în construcție, aliniate în sala unei mari uzine aviatice americane

Rezultatele vizitei contelui Csaky la Berlin

Comunicatul oficial și declarațiile făcute agenției „D.N.B."

Berlin, 18 (Rador). — *Un comunicat oficial declară:*

Contele Csaky, ministrul afacerilor străine al Ungariei, a părăsit Berlinul după o ședere de două zile.

La 16 Ianuarie, d-sa a fost primit de Fuehrer. El a mai avut întrevederi cu d. von Ribbentrop și cu alte personalități conducătoare ale partidului și ale statului.

Ieri, contele Csaky a vizitat pe mareșalul Goering și pe d. Hess, discutând chestiuni privitoare la minoritatea germană din Ungaria.

Conversațiile cu ministrul de externe al Reichului au permis să se aprofundeze chestiunile ce privesc raporturile germano-ungare. Conversațiile au decurs într'un spirit de amiciție și de sinceritate și s'a constatat că concepțiile asupra directivelor politicii externe concordă perfect și că amiciția de mult încercată dintre cele două țări poate fi adâncită și mai mult.

S'a constatat că relațiile strânse dintre Reich și Ungaria, ca și relațiile italo-ungare, constitue cea mai bună garanție pentru desvoltarea acțiunii de pacificare europeană.

Declarațiile ministrului de externe ungar

Berlin, 18 (Rador). — Contele Csaky, ministrul afacerilor străine al Ungariei, a făcut agenției „D. N. B." următoarele declarații după convorbirile pe care le-a avut le Berlin:

„Șederea mea la Berlin — este vorba de prima mea călătorie în străinătate dela numirea în postul de ministru al afacerilor străine — mi-a procurat multă satisfacție și bucurie. Bucurie pentrucă mă găseam în Germania și puteam simți pulsul puternicului Reich ca și desvoltarea extraordinară a admirabilei sale capitale. Satisfacție, pentrucă convorbirile mele dela Berlin s'au desfășurat într'o atmosferă extrem de cordială și senină astfel încât rezultatul lor nu poate duce firește decât la constatarea posibilității unei colaborări armonioase între ambele noastre țări, corespunzând solidarității lor strânse.

„Această colaborare întemeiată pe încredere mutuală, care nu va fi niciodată turburată, a și dat roade de curând. Ea va da roade și în viitor și va contribui la împăciuirea treptată a popoarelor europene.

„Țin să relev cu acest prilej că spre marele meu regret o anumită presă din Europa occidentală a încercat din nou, ca de altfel aproape de fiecare călătorie în străinătate a miniștrilor unguri, să atribue vizitei mele la Berlin o semnificație care ar fi de natură să turbure relațiile dintre Ungaria și vecinii săi.

„Aceste încercări sunt cu atât mai surprinzătoare cu cât această presă trebue să știe că scopul urmărit de Ungaria și Germania consistă în a prezerva pacea și a deschide calea pentru raporturi de bună vecinătate cu țările limitrofe.

„Este puțin probabil ca politica marilor puteri occidentale care neglijează rar prilejul de a-și exprima dorința unei împăciuiri europene, să adopte o altă atitudine față de pacea mondială".

Principiile nouei legi antievreești din Polonia

Varșovia, 18 (Radio-Central). — *Se dau următoarele amănunte în legătură cu noul proect de lege împotriva evreilor, pregătit de grupul naționalist extremist din Uniunea națională.*

Nouile restricții cari urmează să se aducă evreilor, nu sunt bazate pe principii de rasă, ci pe principii confesionale. Acei evrei cari vor dovedi prin activitatea lor apartenența de națiunea poloneză, se vor bucura de deplinătatea drepturilor cetățenești. Toți ceilalți evrei vor suferi rigorile acestei legi. Nu sunt considerați evrei acei cari au intrat înainte de 1921 în biserica catolică.

Sinuciderea unui cunoscut inginer agronom din Constanța

După ce a depus testamentul la tribunal, s'a dus pe malul Mării și și-a tras un foc de revolver în inimă

Constanța, 18 Ianuarie

Azi la ora 1 jum., autoritățile au fost înștiințate că un sergent instructor dintr'un regiment din localitate, a găsit un cadavru, eri, pe malul mării la plaja „Trei Papuci".

D. prim-procuror Petrescu, însoțit de comisarul Opreanu, s'a dus imediat la locul indicat, și acolo a găsit trupul neînsuflețit al inginerului agronom Radu Lipatti, directorul serviciului agricol județean.

Lângă cadavru se afla un revolver marca „Steyer" cu care inginerul își curmase firul vieții.

D. medic legist Radulian examinând cadavrul a stabilit că Lipatti se împușcase în inimă. Glonțul a ieșit prin spinare.

Procedându-se la facerea cercetărilor, s'a stabilit că, în cursul dimineții, sinucigașul depusese, la tribunal, un testament. Dela palatul de justiție a plecat pe malul mării, unde s'a împușcat.

Fiind cercetați prietenii și soția defunctului, s'a aflat că aseară el era foarte abătut și la întrebările ce i se puneau, căuta să ocolească răspunsul spre a nu-și trăda starea sufletească.

Din declarațiile date de funcți-

(Continuare in pag. 2-a)

NOTE

Maimuțele proletare...

Se pare că se scumpesc maimuțele, — cele adevărate, nu „maimuțele" la cari se vor fi gândind cei cărora le place să vorbească în „argot"... Așa cel puțin rezultă din știrile publicate în presa franceză.

Cauza scumpirii nu e vreo supracerere din partea șubreziților candidați la întinerire, ci cu totul alta: In America de Sud, unde recolta de nuci de cocos este atât de mare încât oamenii nu mai pot prididi cu strânsul, — maimuțele au fost puse la muncă...

Contimporanii noștri, — este lucru vădit, — renunțând la un inutil orgoliu, se arată foarte practici. Interesul pentru foarte controversata problemă a descendenții omului a dispărut azi complet, — pasămi-te fiindcă chestia nu prezintă niciun interes din punct de vedere economic... Conducătorii marilor firme mondiale socotesc că, la urma urmii, adepții teoriei generației spontane, și cei ai selecțiunii naturale, n'au decât să-și spargă capetele, în savantele lor dispute, numai să fie marfă pe piață și prețurile să nu scadă!

Se adevărește, așa dar, teama pe care am văzut-o odinioară, foarte sugestiv înfățișată, într'o caricatură: Unu din nefericiții locuitori băstinași ai Africei Equatoriale, cocârjat sub greutatea unor lăzi cu mărfuri indigene cărate la un vapor european, îi șoptea, misterios, unei maimuțe: „Sst! Să nu bage de seamă albii-ăștia, că voi maimuțele, știți să vorbiți, că imediat vă 'nhață și vă pun și pe voi la muncă!..."

Cred că vreo tânără maimută guralivă s'a dat în fapt...

Acum, că secretul a fost dezvăluit, tot neamul maimuțăresc va fi, ca să zicem așa, umanizat...

M. Negru

A murit Ivan Mojukin

Paris, 18 (Rador). — Marele artist al cinematografului mut Ivan Mojukin a încetat azi din viață în casa sa dela Courbevoie din apropiere de Paris.

Ivan Mojukin era suferind de mai multe luni, iar moartea sa n'a surprins pe prietenii ce-i mai rămăsese din epoca sa de splendoare.

Marele artist se retrăsese într'o modestă casă din Courbevoie după ce fusese silit să părăsească ecranul în urma apariției cinematografului vorbitor, puternicul său accent rusesc împiedicându-l de a juca în filme franceze vorbite.

Ivan Mojukin, care înainte de război fusese avocat la Petrograd, a venit în Franța după revoluția rusă și a obținut mari succese în filmul mut. Sunt cunoscute creațiile sale din filmele „Kean", „Mihail Strogoff" și „Casanova".

xx○●○xx

De ziua ex-Kaizerului

Berlin, 18 (Rador). — Ofițerii germani, activi sau din rezervă, nu vor mai avea dreptul să ia parte la serbările organizate cu prilejul aniversării fostului Kaiser Wiihelm II, care împlinește anul acesta, la 27 Ianuarie, 80 de ani

O măsură identică a fost luată cu privire la foștii luptători.

Fiii fostului Kaiser vor fi liberi să meargă în acea zi în Olanda.

Se crede că și bătrânul feldmareșal von Mackensen va merge la Doorn să prezinte felicitări fostului Kaiser.

O importantă problemă minoritară

Un prieten îmi trimite din Bulgaria mai multe numere de diferite ziare bulgărești, apărând unele la Sofia, iar altele la Varna și cuprinzând recenzii și dări de seamă despre o carte apărută nu de mult în limba bulgară. Titlul cărții este: „Origina găgăuților — obiceiurile și datinile lor". Autorul — A. I. Manoff — a muncit peste treizeci de ani, ca să culeagă, atât din scrieri și diferite publicațiuni anterioare, cât și prin studii și cercetări făcute la fața locului, materialul necesar prin care să stabilească în lumina istoriei și în mod nepărtinitor origina adevărată a găgăuților, gradul lor de înrudire cu alte elemente etnice și rolul istoric pe care l-au jucat în trecut.

Firește, lucrarea este cu atât mai interesantă, cu cât este vorba despre un element etnic puțin cunoscut. Pentru noi, românii, interesul lucrării sporește și prin faptul că în Dobrogea și în Basarabia o populație de găgăuți, socotiți fără absolut nici un temeiu ca făcând parte din minoritatea etnică bulgară, care, în chipul acesta, își vede umflat numărul în modul cel mai artificial și inexact cu putință. Punctul acesta prezintă o însemnătate asupra căreia vom stărui puțin ceva mai încolo.

Deocamdată, relevăm două lucruri. Primul lucru este că d. Manoff face dovada, care nu mai poate suferi nici o tăgadă, că, sub raportul etnic, găgăuții (denumirea exactă este „gagauzii") sunt un trib turcesc, înrudiți de aproape atât cu turcii otomani, cât și cu pecenezii și cumanii, din cari n'au rămas astăzi decât simple amintiri.

Al doilea lucru — și mai important — pe care ținem să-l relevăm, este că istoricii bulgari și toți câți au comentat noua lucrare a d-lui Manoff, recunosc origina nebulgară a găgăuților, cari n'au comun cu bulgarii, decât ceeace au comun și cu românii: religia ortodoxă, la care țin cu un devotament împins uneori până la fanatism. Așa fiind, ei nu sunt mai aproape de bulgari decât de români.

Mai recunosc istoricii și cărturarii bulgari adevărul, pe care d. Manoff îl pune și mai bine în lumină, că în Dobrogea, găgăuții au jucat un rol istoric, au avut un stat al lor, au avut la Cavarna un șef religios cu titlul de exarh, ba tot ei pot revendica paternitatea numelui de Dobrogea ce s'a dat provinciei de peste Dunăre după numele lui Dobrotici, unul din șefii statului găgăuților.

Incă ceva. Intre acest stat și țaratul bulgar de la Târnova (Bulgaria) raporturile normale au fost raporturi de dușmănie și de stare de război.

Adevărurile acestea, stabilite și mai solid de d. Manoff pe baza de documente precât de precise, pe atât de hotărîtoare, vin în sprijinul unui alt adevăr istoric, cunoscut din totdeauna, dar pe care unii cărturari ai vecinilor noștri încearcă oarecum să-l întunece.

Este adevărul că Dobrogea — inclusiv Cadrilaterul — n'a fost nici odată teritoriu național bulgar, că ea nu joacă vreun rol în trecutul poporului bulgar și că actuala populație bulgară din Dobrogea și din Cadrilater este de dată relativ recentă.

Insă chestiunea, de care ne ocupăm, pune pe tapet o altă problemă în legătură cu minoritățile și asupra căreia ne îngăduim să atragem atențiunea celor în drept. Iată în ce anume constă această problemă.

Să fie respectate drepturile legitime ale minorităților, dar nu se pot admite ca unor minorități să li se recunoască dreptul de a asimila alte minorități, așa cum, de pildă, se prezintă cazul cu găgăuții, cari sunt lăsați să-și trimită copiii la școalele bulgărești, ba chiar sunt socotiți de unii ca bulgari.

Origina etnică a găgăuților este cu totul alta decât origina bulgarilor, iar limba lor maternă este limba turcă. Dacă n'au școli în această din urmă limbă, potrivit legii, ei trebue să primească învățătura de carte în limba română și să frecventeze, prin urmare, școlile statului român.

Nu este însă nici logic, nici drept să fie lăsați să se bulgarizeze.

Tot atât de puțin logic și drept este ca numărul minorităților etnice să fie umflat prin alipirea la ele de alte elemente.

Prin asociație de idei, ne amintim că, cu prilejul recensământului din 1930, în Ardeal foarte mulți evrei declarară că sunt maghiari, ceeace sporea fără nici un temeiu numărul minoritarilor unguri.

Astfel de porniri nu pot fi îngăduite.

N. BATZARIA

Legea pentru dobândirea și pierderea naționalității

Expunerea de motive și textul decretului, în pagina 11.

Manevrele flotei franceze pe coasta Africei

Brest, 18 (Rador). — Cele două cuirasate „Bretagne" și „Lorraine" însoțite de patru submarine, au părăsit portul Brest, plecând la Casablanca.

Aceste unități ale escadrei Atlanticului vor lua parte împreună cu escadra Mediteranei la manevrele navale de pe coasta Africei franceze.

*

Toulon, 18 (Rador). — **Unitățile escadrei din Mediterana, desemnate pentru a face o călătorie de două luni în lungul coastei marocane până la Dakar, au părăsit Toulonul, azi dimineață.**

D. Roosevelt nu mai candidează la președinția Statelor-Unite

Serviciul special al „Universului"

New-York, 18 (Radio-Central). — **D. Elliot Roosevelt, unul din fiii președintelui Statelor Unite, a declarat într'un discurs ținut la radio, că actualul vice președinte John Carner este candidatul logic al democraților la apropiatele alegeri președințiale.**

Această declarație a produs o deosebită senzație în toate cercurile întrucât se credea că președintele Roosevelt își va depune pentru a treia oară candidatura la președinția Statelor Unite.

TARRAGONA

Tarragona: vedere din spre mare

In ceasul când telegraful ne aduce vestea că Tarragona a căzut în mâinile franchiștilor, socotim folositor să împărtășim cititorilor câteva date despre aceasta a doua mare cetate a Cataloniei, după Barcelona.

Soseaua care merge dela Barcelona spre Tarragona șerpuește dealungul mării, iar calea ferată, aci o însoțește, aci se desparte, în ritmul talazurilor mării ce se sparg de maluri. Acolo unde drumul se depărtează de țărm, el înaintează majestos printre livezi de portocali sau printre râpe năpădite de cactuși uriași și câmpii înverzite. Regiunea străbătută de șosea este încântătoare ca un surâs și peisajul ei e poetic, mângâios, spre deosebire de alte ținuturi ale Spaniei caracteristice prin sumbra lor sălbăticie. Atmosfera pare aci încropită în liniște și visare.

După mai bine de o oră de drum cu mașina, pornind din Barcelona, ochiul călătorului descoperă în zare o nouă minune catalană, Tarragona, antica cetate romană, despre care legenda spune că „marea aci este mai albastră decât în oricare altă parte a Mediteranei".

Tarragona se împarte în două părți distincte: orașul cel vechi, așezat pe înălțime, și noua așezare modernă, care se întinde la picioarele celui dintâi, împreună cu portul, dominând coasta cu „balconul său spre Mediterană", un fel de platou care înaintează spre mare, prelungind după sine capătul unui superb bulevard.

Orașul cel vechi nu e prea mare. Cu străduțele lui înguste, el are un farmec deosebit, care îndeamnă pe vizitator să-și întrerupă calea, chiar pe mai multe zile, spre a gusta aci clipe de reculegere sufletească.

Este un loc încărcat de noblețea trecutului, ale cărui glorioase vestigii se întâlnesc la fiecare pas. Prețioase monumente cu inscripții latine amintesc de epoca dominației romane. Dela baza zidurilor cari formau pe vremuri vechea incintă, din înălțimea căreia ochiul descoperă în vale câmpia înverzită, terenul coboară în pante prăfuite, de aceiași culoare cu zidul, presărate ici, colo cu arbori cu frunzișul rar. Acesta este unul din aspectele mai obișnuite ale peisajului spaniol, format în genere de planuri colțuroase, cu creste ascuțite, pleșuve. Și totuși această dezolare din unele re-

(Continuare in pag. 2-a)

D. Albert Lebrun, președintele Franței, deschizând primul bal pe 1939